

OPEN MONUMENTEN KLASSENDAG 2023

Wat fijn dat jullie meedoen aan de Open Monumenten Klassendagen 2023!

Het digitale lesprogramma is uitgebreid met maar liefst vijf nieuwe monumenten. Voor elk nieuw monument is een korte video gemaakt, waarin dat monument wordt toegelicht. De informatie en opdrachten over zowel deze nieuwe als de vorige monumenten vind je in deze lesbrief. De opdrachten die hierin genoemd worden, kun je op elk door jou gekozen moment in het schooljaar doen. Door nieuwe monumenten toe te voegen, breiden we het programma jaarlijks uit en sluiten we aan bij Het grote verhaal van Apeldoorn.

Deze lesbrief bestaat uit de volgende drie onderdelen:

1. Korte video's over de vijf nieuwe monumenten;
2. Een lesbrief met onderzoeksvragen en achtergrondinformatie over de monumenten;
3. Een afsluitende les.

Voordat jullie samen de video('s) gaan bekijken, willen we je vragen om klassikaal de voorbereidende les te geven. Deze les duurt circa 30 minuten en heeft als doel de voorkennis van de leerlingen te activeren. Aanvullende informatie over de monumenten is in de bijlage opgenomen.

Na het digitale bezoek aan het monument (circa 25 minuten) gaan de leerlingen zelf als erfgoedonderzoekers aan de slag, waarbij ze de functie, de omgeving en de geschiedenis van het monument onderzoeken (circa 25 minuten). Na afloop weten ze genoeg om zelf als (junior) rondleider aan de slag te gaan en kunnen ze op school een korte presentatie en rondleiding voor ouders en schoolgenoten verzorgen. De tijdsduur van dit laatste onderdeel is zelf te bepalen.

We wensen jullie alvast veel plezier tijdens de digitale verkenning van deze bijzondere monumenten!

ALGEMENE INFORMATIE

Voor wie

Primair onderwijs, groep 6 t/m 8.

Kosten

Gratis. Dit lesprogramma wordt aangeboden door Comité Open Monumentendag Apeldoorn, in samenwerking met CODA.

Data

In de week voorafgaand aan de landelijke Open Monumentendagen (zaterdag 9 en zondag 10 september) kan de les in de klas gegeven worden. Dit lesmateriaal blijft overigens ook ná de Open Monumentendagen beschikbaar op de CODA website, zodat je zelf een moment kunt kiezen om dit in te passen in het lesprogramma.

Deelnemende monumenten

Het programma is in 2023 uitgebreid met Royal Talens, het ACEC gebouw, de Nettenfabriek, Muziektent & Oranjepark en Huis op het Loo. Andere deelnemende locaties zijn: de Rietendakschool, de voormalige Kweekschool voor kleuterleidsters, de Welgelegenbrug, voormalig zorginstelling Caesarea en de Zwitsalfabriek (sinds 2022), Radio Kootwijk, Olifantenschuur/Koninklijke stallen Paleis Het Loo, de Grote Kerk, Sprengendorp en de Hoofdstraat (2021), papierfabriek De Middelste Molen, de Oude Ambachtsschool, het Gymnasium en het Paedagogium Achisomog bij Herinneringscentrum Apeldoornsche Bosch (2020).

Contact

CODA, afdeling educatie educatie@codapeldoorn.nl.

UITGANGSPUNTEN

Jaarlijks worden in het tweede weekend van september de VriendenLoterij Open Monumentendagen gehouden. Twee dagen lang zijn deuren geopend die anders gesloten blijven of wordt aanvullende informatie gegeven bij gebouwen die altijd toegankelijk zijn. Elk jaar gebeurt dit aan de hand van een thema. Dit jaar is het thema 'Levend erfgoed. Als monumenten konden praten'. Het accent ligt onder meer op verhalen rondom monumenten en op ambachten, kennis en kunde. Ook dit jaar is het lesprogramma voor de Klassendagen digitaal. Je kunt zelf kiezen wat het beste moment is om dit programma in de klas op te pakken. De gekozen monumenten laten zien dat elk monument op zijn eigen manier uniek en van waarde is. Het lesprogramma is gericht op leren (van het verleden), verbinden (met het heden) en inspireren (voor de toekomst).

Leerdoelen

Na de Open Monumenten Klassendagen hebben leerlingen:

- het monument vanuit verschillende perspectieven ervaren;
- actief bijgedragen aan de verwerking van de opgedane kennis van en ervaring met het monument;
- met elkaar kennis uitgewisseld en bronnenonderzoek gedaan om dit vervolgens in nieuw werk toe te passen;
- ervaren hoe je een tentoonstelling maakt;
- handreikingen gekregen om in de eigen leefomgeving stil te staan bij monumenten, waardoor ze de waarde van het bewaren (gaan) zien.

Aansluiting

De doelstellingen van de Open Monumenten Klassendagen sluiten aan bij de kerndoelen 47, 51, 52, 53 en 56 binnen het domein 'Oriëntatie op jezelf en de wereld' en 'Kunstzinnige oriëntatie'.

Het programma van de Open Monumenten Klassendagen 2023 sluit aan bij Het grote verhaal van Apeldoorn. Voor de vijf nieuwe monumenten doen we dit aan de hand van drie van de tien thema's die aan dit verhaal gekoppeld zijn, te weten:

1. Groei van dorp naar stad;
2. Oranjegeschiedenis;
3. Dorps karakter.

MEER WETEN?

Over monumenten

In Nederland kennen we vier soorten monumenten: rijksmonumenten, provinciale monumenten, gemeentelijke monumenten en beschermde stads- of dorpsgezichten. Rijksmonumenten zijn gebouwen van vijftig jaar of ouder die door de overheid in de Monumentenwet benoemd zijn, met als doel om ze voor toekomstige generaties te bewaren. De drie andere soorten vallen niet onder deze wet en daarvoor gelden andere regels. Voor alle monumenten geldt dat ze van belang zijn vanwege hun schoonheid, hun betekenis voor de wetenschap of vanwege hun cultuurhistorische waarde. Meer over monumenten is ook te vinden op www.openmonumentendag.nl.

Over erfgoed in Apeldoorn

De gemeente Apeldoorn bestaat uit een stad, elf dorpen en een groot buitengebied. Het gebied werd in de prehistorie al intensief bewoond en mede daardoor telt Apeldoorn de meeste archeologische monumenten van Nederland. Ook uit latere tijden vind je hier nog honderden monumenten, van eenvoudige boerderijtjes en oude watermolens tot het weelderige Paleis Het Loo en bijzondere (natuur)monumenten. Meer over onze cultuurhistorie en onze monumenten is te lezen op www.apeldoorn.nl/cultuurhistorie. Wil je meer over het thema lezen, kijk dan op www.openmonumentendag.nl.

DE VOORBEREIDENDE LES

Voorafgaand aan het digitale bezoek aan de monumenten, willen we jullie vragen een voorbereidende les te geven. Hiervoor is informatie over het monument en via Google Maps nodig. De deelnemende locaties zijn te vinden via Google Maps op www.geheugenvanapeldoorn.nl. Deze website kunnen de leerlingen later ook gebruiken bij hun onderzoek.

We vragen je om de klas in vier groepjes te verdelen; deze groepjes werken tijdens de Open Monumenten Klassendagen samen aan een onderzoek over het monument. Je kunt zelf kiezen welk monument jullie willen gaan verkennen. Omdat het lesmateriaal gedurende het schooljaar beschikbaar blijft, kun je ook later (weer) een ander monument onderzoeken en zelf je eigen 'Monumentendag' organiseren.

Opbouw

Wat	Werkvorm / Hulpvragen per doelgroep	Hoelang
Introduceer de Open Monumenten Klassendagen. Vertel dat de les uit vier onderdelen bestaat, te weten: introductie, video, onderzoeksopdrachten en MonuMuseum (afsluitende les). Bespreek wat een monument is.	Vraag bijvoorbeeld: <ul style="list-style-type: none"> • verschillende monumenten te benoemen; • wanneer een plek een monument is.	10 minuten
Introduceer het monument dat jullie gaan onderzoeken.	<ul style="list-style-type: none"> • Wie kent het monument? • Waar bevindt het monument zich? • Welke onderdelen horen er bij? • Wie zijn de gebruikers/bezoekers? <p>Zoek dit op via www.googlemaps.nl of www.geheugenvanapeldoorn.nl of gebruik een atlas, ook leuk!</p> <ul style="list-style-type: none"> • Wat verwacht je te zien/horen/beleven?	10 minuten

VERKENNING VAN HET MONUMENT: VIDEO

We gaan digitaal op bezoek bij het monument! Bekijk op www.coda-apeldoorn.nl/klassendag de korte video.

Na het bekijken van de korte video krijgt elk groepje zes activerende opdrachten waarmee het monument op verschillende kenmerken wordt verkend. Deze opdrachten zijn als bijlage opgenomen.

De leerlingen gaan als erfgoedonderzoekers onderzoek doen naar de functie van het monument, de omgeving waarin het ligt en naar de relatie tussen heden en verleden. De opdrachten werken ze uit op de bijbehorende poster die ze ontvangen hebben en die tevens als basis dient voor de presentatie. De les wordt afgesloten met een groepsfoto die op de introductieposter van het MonuMuseum kan worden geplakt. Maak deze foto met je mobiel en print deze vervolgens uit.

AFSLUITENDE LES

Na de film en het digitale bezoek aan het monument kan een MonuMuseum ingericht worden door de posters op te hangen die de leerlingen over het monument gemaakt hebben. Zo kunnen ouders en andere leerlingen zien wat de monumenten om ons heen te bieden hebben. Het MonuMuseum is een manier om de informatie en het bezoek te verwerken, waarna de opgedane kennis actief door de leerlingen gepresenteerd wordt. Andere leerlingen, maar eventueel ook ouders, kunnen zo zien wat de rijkdom van het erfgoed in onze omgeving is. Deze afsluitende presentatie/les kun je zo groot maken als je zelf wilt; de lesduur is dan ook variabel.

Opbouw

Wat	Hoelang
Introduceer het maken van een MonuMuseum en vraag bijvoorbeeld: <ul style="list-style-type: none"> • wat de functie van een museum is; • wat onderdeel kan zijn van hun MonuMuseum. 	5 minuten
Verdeel de klas in een aantal groepen waarbij: <ul style="list-style-type: none"> • een groep een uitnodiging voor het MonuMuseum voor ouders/leerlingen/leraren maakt; • een groep een plek op school zoekt en het MonuMuseum gaat inrichten; • een groep de opening van de tentoonstelling voorbereidt, bijvoorbeeld door de rondleiding te schrijven of een activiteit te bedenken; • een groep de introductieposter en andere posters aanvult; • etc. 	25 minuten (of langer)
Na deze les kun je het MonuMuseum openen.	

Het MonuMuseum openen

Wat	Hoe
Nieuwsbrief	De Open Monumentendagen op 9 en 10 september kunnen in de schoolniewsbrief worden aangekondigd.
Uitnodiging ouders	<p>Iedere leerling maakt een uitnodiging voor zijn of haar ouders/verzorgers om naar het MonuMuseum te komen kijken. Deze kan bijvoorbeeld ook gekopieerd worden en zo onderdeel van de tentoonstelling worden.</p> <p>Voorbeeld tekst: In het weekend van zaterdag 9 en zondag 10 september worden tijdens de Open Monumentendagen de deuren naar onze monumenten deels geopend. Het landelijk thema is dit jaar 'Levend erfgoed. Als monumenten konden praten'. De deelnemende monumenten in Apeldoorn zijn te vinden op http://www.erfgoedplatformapeldoorn.nl/openmonumenten. Kijk van tevoren op deze site voor de meest actuele informatie rondom de mogelijkheden voor bezoek.</p> <p>Het MonuMuseum wordt geopend op school. Je bent op DATUM van VUL IN uur tot VUL IN uur van harte welkom om te komen kijken.</p>
Uitnodiging andere klassen	Dit is verschillend per school en we adviseren je dit uiteraard volgens de richtlijnen van jouw school te organiseren. Natuurlijk kunnen ook andere groepen uitgenodigd worden om te komen kijken. De leerlingen kunnen dan per poster uitleggen wat zij hebben gezien en zo leiden zij hun schoolgenoten rond door hun MonuMuseum.